

СЛОВОВІРНА СТРУКТУРА ЛОКАТИВНИХ НАЙМЕНУВАНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XI-XIII СТ. (НАЗВИ ВІДКРИТОГО ПРОСТОРУ)

Письменна Ю.Ю., студент

Запорізький національний університет

На матеріалі пам'яток та лексикографічних праць, що відображають лексику давньої руськоукраїнської мови XI-XIII ст., простежуються шляхи становлення словотвірної структури й особливості формування лексико-словотвірних типів назв відкритого простору. Встановлено склад назв місць, утворених морфологічним способом, у лексико-словотвірній системі української мови, визначено продуктивність виявлених формантів та словотвірну активність мотивувальних основ.

Ключові слова: *potina loci, словотвірне значення, лексико-словотвірний тип, мотивувальна основа, дериват, словотворчий формант.*

Письменная Ю.Ю. СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СТРУКТУРА ЛОКАТИВНЫХ НАИМЕНОВАНИЙ В УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ XI-XIII ВВ. (НАЗВАНИЯ ОТКРЫТОГО ПРОСТРАНСТВА) / Запорожский национальный университет, Украина

На материале памятков и лексикографических работ, отражающих лексику древнего русскоукраинского языка XI-XIII вв., прослеживаются пути становления словообразовательной структуры и особенности формирования лексико-словообразовательных типов названий открытого пространства. Установлен состав названий мест, образованных морфологическим способом, в лексико-словообразовательной системе украинского языка, определено производительность выявленных формантов и словообразовательную активность мотивировочных основ.

Ключевые слова: *potina loci, словообразовательное значение, лексико-словообразовательный тип, мотивировочная основа, дериват, словообразовательный формант.*

Pismenna U.U. WORD-FORMING STRUKTURE LOCATIVE NOMINATIONS IN ANCIENT RUSSO-UKRAINIAN LANGUAGE OF THE XI-XIII CENTURIES / Zaporizhzhya National University, Ukraine

Based on the material of memorials and lexicographical works, which represent the vocabulary of ancient russo-ukrainian language in XI-XIII century, the ways of creation of word-forming structure and formative features of lexical word-forming types of open space names are traced. The composition of place names which were formed by morphological methods in lexical word-forming system of Ukrainian language were detected and efficiency of identified formants and word-forming activity of motivational bases were defined.

Key words: *nomina loci, word-forming meaning, lexical word-forming type, motivational base, derivative, word-forming formant*

Просторові назви здавна посідають провідне місце серед різних тематичних груп лексики. Утворюючи «одну з найдавніших і найбільш розгалужених у семантичному плані груп лексики, яка відбиває умови життя та побуту народу: назви відкритого простору, територій (місцин за різними ознаками, полів і лісів, адміністративно-територіальних одиниць, гідрооб'єктів тощо) і найменування обмеженого простору (приміщень, вмістилищ, окремих видів транспортних засобів)» [13, 16], вони належать до сфери широко вживаних слів і постійно привертають увагу науковців.

Історію афіксальної деривації іменників зі значенням місця висвітлено у працях С. Бевзенка, П. Білоусенка, Г. Волинець, С. Воропай, І. Іншакової, К. Качайло, О. Меркулової, В. Німчука, Л. Стівбур. В. Ліпич описала творення композитно-суфіксальних дериватів з цим значенням. Шляхи становлення словотвірної структури й особливості формування лексико-словотвірних типів локативів впродовж кінця XVII – початку XXI ст. досліджено у працях Т. Сіроштан. Однак докладного опису становлення дериваційної підсистеми локативних назв впродовж писемної історії української мови на сьогодні у вітчизняному мовознавстві немає, у цьому плані дуже важливим є опис формування, становлення та функціонування категорії *n. loci* в давній руськоукраїнській мові XI–XIII ст.

Крім того, аналіз динаміки окремих лексико-словотвірних типів і підтипів у межах певного періоду зумовлює можливість реконструювати історію дериваційної системи в цілому, а це, у свою чергу, дасть можливість глибоко усвідомити принципи системного устрою, взаємозв'язку й взаємозумовленості елементів мови, яка водночас і розвивається, і зберігає результати процесів попередніх епох [3, 5].

Метою запропонованої статті є опис динаміки назв відкритого простору на матеріалі пам'яток та лексикографічних праць, що відображають лексику давньої руськоукраїнської мови XI–XIII ст.

Кількісно та якісно різноманітними лексико-словотвірними типами й підтипами в текстах досліджуваного періоду були представлені *відіменникові* похідні:

1. Найменування відкритого простору за його характерними ознаками.

1.1. Назви місцевостей, які мають просторове відношення до певного об'єкта, творилися переважно за допомогою конфіксів із постпозитивним компонентом **-їє** (*за-...-їє, по-...-їє, подь-...-їє, межі-/междо/между-...-*

к, при-...-к): *заморье* (1118/1377 СлРЯ VII 244) «землі, країни, що знаходяться за морем»; *загорье* (1176 V 174) «місцевість за горами»; *застѣние* (XII/XVII V 304) «місце, простір за міською стіною»; *и по Задѣсню. города наша пожегль* (к. XII/1425 ЛК 377) співвідносно з *Дѣсна*; *поморие (поморье)* (1057 XVII 29-30) «місцевість, що лежить біля моря, помор'є»; *и на подольи не сѣдѣху людне. но на горѣ градъ же бѣ Киевъ* (1118/1377 ПВЛ 55) «підгір'я, низина на березі річки; підгірна часина міста» від *доль* «низ»; *и да емоу рекъ и с Посемьемъ* (к. XII/бл. 1425 ЛК 332); *и ѿтуда иде... до Воробинь Подеснь Домогощъ* (341) співвідносно з *Десна*; *и тоу прислашася к нему. Чорнии Клобоуци. и все Поросье* (393) (*Рось*); *подгорье (-ие)* (1113/1496 СлРЯ XV 246-247) «місцевість біля підніжжя, по схилах гір, підгір'я», *Михаилови же стоацоу на Подъгораи* (к. XIII/1425 ЛГВ 775) (*гора*); *а пазъ ти даю. и да емоу Божьскыи. Межибѣжие Котелницю и ина два города* (к. XII/бл. 1425 ЛК 367) співвідносно з *Бугъ*; *поласта и паста Михалка за Межимостьемъ ко Мозырю идуща* (544) від *мостъ*; *межурѣчие (межюрѣчие)* та *межирѣчие* (XII-XIII СлРЯ IX 75) «місцевість, що лежить між двома ріками» (*рѣка*); *приморье (-ие)* (XI/XIV XIX 223) «територія біля моря» (*море*), пор. *примория* (XI/XIII-XIV XIX 223) «те саме»; *пригорие (-ье)* (XI/XV-XVI XIX 136) «височина, узгір'я»; *принутие* (1270 261) «площа, місце біля дороги» від *путь*.

1.2. Найменування місцевостей, які зумовлені ландшафтними особливостями, були поодинокими і творилися за допомогою суфікса **-ина**: *долина* (XII/XVII СлРЯ IV 304) від *доль* «долина».

2. Назви нечітко окресленого простору, частин світу були утворені за допомогою конфіксів (переважно із постпозитивним компонентом **-к** (*за-...-к, по-...-к, подь-...-к, подь-...-к*), рідко – з матеріально не вираженим другим компонентом (*без-...-в* (**ь, а**)): *завѣтие* (XII-XIII СлРЯ V 147) «місце, захищене від вітру», *завѣтрие* (148) «те саме» (*вѣтръ*); *повѣтрие* (1219/бл. 1425 XV 155) «навітряна сторона»; *поднебесие* (XI-XII XVI 8) «земля, всесвіт; усе, що знаходиться під небом», пор. *небеса*; *полуд(ь)нье* (XI/XVI XVI 264) «південь» (очевидно, це значення є вторинним «сторона світу, де завжди сонце» від *днь* [11, 80]; *Корлази... присѣдѣть о(т) запада къ полуночью и съѣдѣть ся пламанемъ Хамовы* (1118/1377 ПВЛ 4) (*ночь*); *ина же рекоста сѣдѣть в безднѣ* (1118/1377 ПВЛ 177) «прітва» співвідносно з *дньо* (*дно*) «глибина», хоча тут можна вбачати злиття прийменниково-відмінкової форми *безъ дьна* в іменник *бездъна* «те, що не має дна» [11, 95].

3. У незначній кількості фіксуються найменування поселень людей, утворені за допомогою афіксів **по-...-к, -ище**: *поселье* (1216/бл. 1425 СлРЯ XVII 160) «село, селище» (*село, селити, поселитися* [11, 71]); *городище Кисвецъ* (1118/1377 ПВЛ 10) «укріплене поселення, містечко».

4. Поодинокими є найменування адміністративно-територіальних одиниць, що знаходяться під чиєюсь владою: *краина* (XI/XVI СлРЯ VIII 7) «окраїна, прикордонна місцевість» співвідносно з *краи* (XII/XIII СДЯ IV 281) «край, межа чого-н., частина поверхні, простору, близька до нього» [3, 33].

5. Поодинокі назви розлогого простору, на якому локалізуються рослини чи який використовується для сільськогосподарських потреб творилися переважно за допомогою суфікса **-никъ**: *овоцникъ* (XII СлРЯ XII 226) «сад, город» співвідносно з *овоць* (226) «лісні, садові і огородні плоди, а також зелень і корені, що вживаються в їжу», пор. у Смол. гр. *капустникъ* (1150/XVI СлРЯ VII 68) «ділянка землі, насаджена капустою» (*капуста*); у гр. Новг. и Псков. *межникъ* (1137 IX 72-73) «межа, неорана смуга землі між сусідніми полями, угіддями». Фіксуються також поодинокі локативи з такою семантикою, утворені за допомогою суфікса **-ина**: *паствина* (1284 СДЯ VI 353) «пасовище» співвідносно з *паства* (СлРЯ XIV 16) «пасовище (угіддя для пасіння худоби); вигін, огорожене місце для пасіння худоби».

6. Найменування місць, призначених для певної діяльності людини, були утворені за допомогою суфікса **-ище**: *а перевѣсище бѣ внѣ града* (1118/1377 ПВЛ 55) «місце, де чіпляють перевѣси, тобто сіті для ловлі птахів»; *а Изславъ ту и ста на полчици на ночь* (к. XII/1425 ЛК 467) «місце розташування військ, стан»; *гноище* (1076 СДЯ II 336) «купа гною; місце для скидання нечистот».

7. У текстах XI-XIII ст. виявлено також назву водоймища на **-ник**: *источникъ* (XII СлРЯ VI 332) «водне джерело, джерело» від *истокъ* (VI 326) «джерело, початок чого-небудь, в тому числі річки», *въ днь створи море и рѣки и источники* (1118/1377 ПВЛ 87), *и поустишася яко дѣти ко очью... яко жажюци воды ко источникуо* (к. XIII/1425 ЛГВ 777).

В опрацьованих писемних пам'ятках та лексикографічних працях, що відображають лексику давньої руськоукраїнської мови XI-XIII ст., трапляються **віддіслівні** назви відкритого простору:

1. Найменування місцевостей, які вказували на ландшафтні особливості (сполучення рельєфу, клімату, ґрунтів, рослинного й тваринного світу), творилися за допомогою суфікса **-ина**: *в ... глубликою поучиноу* (XI/XIII-XIV ХА 164) «водний простір далеко від берегів, глибина», що є запозиченням зі старослов'янської мови (ЕСУМ IV 645) і співвідносно з *пукати* «лопати, випускати газу» (Ф III 415); *идыи путем и узрѣ распалину калну суцю* (XIII/XV КП 34) «ущелина» від *распадати* зі спрощенням дл > л.

2. За нашими даними, одна назва нечітко окресленого місця була утворена за допомогою конфікса **при(пр)ъ-...-о(ь): сѣдаль Варъзи сѣмо ко вѣстоку до предѣла Симова** (1118/1377 ПВЛ 4) «межа, кордон» (*дѣлти*).
3. Найменування місць, на яких відбувається якась дія, творились переважно за допомогою нульового суфікса та суфікса **-ище**.

3.1. Назви місць, призначених для певної діяльності людини: **выходъ** (XI/XVI СлРЯ III 272) «місце виходу (і входу)» (*выходити*); **входъ** (1076 III 168) «місце для проходу всередину»; **проходъ** (1118/1377 XX 277) «місце для проходу або проїзду, шлях»; **переходы** (к. XII/1425 XIV 301) «критий хід, що з'єднує будівлі, приміщення»; **бродъ** (XII I 335), *и ѿтолѣ Гюрги... хотѣцимъ внизъ поити къ Витчевському броду* (к. XII/1425 ЛК 424), *заложи городъ на бротѣ томъ и нарече и Переяславль* (1118/1377 ПВЛ 123), співвідносне з *бродити*; *оу Кієва бо бльше перевозъ тогда с оноя стороны Днѣпр* (1118/1377 ПВЛ 10) «місце на річці, де перевозять щось з одного берега на інший; пристань, де стоять судна для перевезення»; **позорище** (XII СлРЯ XVI 124) «місце проведення (театральних чи святкових) видовищ; театр, арена», *пор. позоръ, позоровати* (VI 578), *позьрѣти* (581); **игрище** (1068 VI 83) «місце чи приміщення, призначені для свят, змагань, ігор»; **судище** (1057 XXVIII 263) «місце, де провадиться суд», *на соудищи ... въпросимъ о семь* (XI/XIII-XIV ХА 307); **поприще** (XI/XIII-XIV СлРЯ XVII 100) «змагання, місце змагання; арена боротьби», пов'язано з *переть, пру* «іду» (Ф III 327), утім модель не зовсім ясна, адже в цей період дієслова *попрати* з базовим значенням не фіксується (див. Ср II 1203), можливо, тут конфіксальний словотвір за моделлю **по-...-ище** (тип *позорище*); *[и] ловища сѣуть по всеи земли* (1118/1377 ПВЛ 60) «місце, де ловлять звірів і рибу, мисливське або рибне угіддя»; **мочище** (1253/XVI СлРЯ IX 283) «місце з водою; місце, де мочать льон, коноплю».

3.2. Найменування місць, що є результатом природних дій чи дій людини: **гробъ** (XI-XII СлРЯ IV 137) «яма, місце погребіння, могила» співвідносне з *гребти*, давнє чергування *е – о* [14, 74], *Ульга же поимши малы дружины легько идуци приде къ гробу его* (1118/1377 ПВЛ 57), *днь живи а заоутра в гробъ* (1118/1377 МП 245), *Георгии Ростовьскыи и тысѣчкои окова гробъ Феодосеевъ игумена Печерьскаго* (к. XII/1425 ЛК 293); **садъ** (к. XIII/1425 СлРЯ XXIII 12) «засаджена деревами ділянка» співвідносне з *садити*; **ровъ** (XI XXII 170) «псл. *ровъ*, пов'язане з чергуванням звуків з *гүті (*rīti)* «рити» (ЕСУМ V 87), *стоѣше Володимеръ обрвысѣ на Дорожичи межю Дорожичемъ и Капичемъ и есть ровъ и до сего дне* (1118/1377 ПВЛ 76); **ровъ** *издры ископаша тамъ и впадесѣ в ню* (к. XII/1425 ЛК 553), *и тоу быша имъ пророви ѿ ѡзера а друзши исъ Соухо ѣ Лыбеди* (к. XII/1425 326) «промоїна, протока, що з'єднує дві водойми».

4. Назви водоймищ були утворені за допомогою конфікса **воз-...-о(ь, ѣ): вѣзтокъ** (XIII-XIV СДЯ II 133) «джерело» від *текти*, *пор. востокъ (встокъ)* (XII-XIII СлРЯ III 61) «частина горизонту, де сходить сонце, схід»; «у сучасних південнослов'янських мовах відповідно б. *изток*, с. -х. *исток*, що етимологізуються як деривати дієслова *jъz-tek-ti (перезвук *е – о*), мають значення : 1. «витік, витоки», 2. «схід» [12, 48].

Відприкметникові *nomina loci* утворювали такі лексико-словотвірні типи:

1. Назви місцевостей за якимись характерними ознаками творились за допомогою суфікса **-ина**: **глубина** (1113/1496 СлРЯ IV 34) «простір, що йде далеко вниз, глибина»; *и тою разсѣдлиною сниде кровъ* (1106-1108 ХД 11) «тріщина» від *разсѣдливый* «який легко розколюється»; **отчина** (1113/1496 СлРЯ XIV 64) «місце народження, батьківщина, вітчизна» співвідносне з *отъчи*; **низина** (XII/XVI XI 370) «нижня, найближча до землі, частина простору» (*низкий*); *земля роуками ратаискыи долго недѣлана, то ѿко цѣлина ксть* (Ср III 1449) співвідносне з *цѣлыи*; *Поновите новины* (Ср II 458) «земля, зорана вперше» (*новыи*); **мѣлина** (XIII СДЯ V 103) «мілке місце» від *мѣлкий*.

2. Найменування місця, що має властивість, зазначену вивідним словом, утворено за допомогою конфікса **о-...-ище**: **отишище (-ье)** (1076 СлРЯ XIII 243) «тихе місце; притулок, гавань» від *тихъ(и)* «безпечний, спокійний», *пор. варіант цього похідного отишиение* (XII-XIII СлРЯ XIII 243) «те саме».

Таким чином, упродовж XI-XIII ст. спостерігається процес поступового формування лексико-словотвірних груп локативних найменувань і розподілу словотвірних засобів за певними дериваційними значеннями. Кожен формант набуває специфічних словотвірних зв'язків із мотивувальними основами різних частин мови.

Найбільшою конкурентноспроможністю у творенні *n. loci* досліджуваного періоду відзначаються нульовий суфікс, суфікси **-ище(є)**, **-ина**, які виявилися гнучкими й відносно стабільними дериваційними засобами. У становленні системи афіксальної деривації локативів XI-XIII ст. вагоме місце посідає також конфіксація.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоусенко П. І. До питання про конфіксальне словотворення / П. І. Білоусенко, Л. І. Кучеренко, Л. М. Стовбур // Вісник Запорізького державного університету. – 2001. – № 3. – С. 32–36.

2. Білоусенко П. І., Німчук В. В. Нариси з історії українського словотворення (суфікс -иця) / П. І. Білоусенко, В. В. Німчук. – Київ-Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 205 с.
3. Білоусенко П. І., Німчук В. В. Нариси з історії українського словотворення (суфікс -ина) / П. І. Білоусенко, В. В. Німчук. – Запоріжжя-Ялта-Київ : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2009. – 251 с.
4. Варбот Ж. Ж. Праславянская морфология. Словообразование и этимология / Ж. Ж. Варбот. – М. : Наука, 1984. – 255 с.
5. Ковалик І. І. Назви місця в східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами (словотвір) / І. І. Ковалик // Слов'янське мовознавство : [зб. ст.]. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 6–37.
6. Ковалик І. І. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце в системі наук про мову / І. І. Ковалик // Словотвір сучасної української мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 5–56.
7. Ліпич В. М. Нариси з історії українського словотворення (комполитно-суфіксальна деривація іменників української мови XI–XVIII ст.) / В. М. Ліпич. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. – 158 с.
8. Львов А. С. Лексика «Повести временных лет» / А. С. Львов. – М. : Наука, 1975. – 366 с.
9. Меркулова О. В. Динаміка конфіксальної деривації іменника української мови XI–XVII століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / О. В. Меркулова. – Запоріжжя, 2005. – 21 с.
10. Меркулова О. Конфіксальні поміна лосі в українській мові XI – XVIII століть / О. Меркулова // Вісник Прикарпатського національного університету. – 2006. – № 15–18. – С. 270–274.
11. Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси) / П. І. Білоусенко, І. О. Іншакова, К. А. Качайло, О. В. Меркулова, Л. М. Стовбур. – Запоріжжя–Кривий Ріг : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. – 480 с.
12. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови / В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 1992. – 416 с.
13. Сіроштан Т. В. Формування словотвірної структури поміна лосі в новій українській мові кінця XVII – початку XXI ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Т. В. Сіроштан. – Запоріжжя, 2011. – 19 с.
14. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Ю. Шевельов. – Харків : Акта, 2002. – 1066 с.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ДЖЕРЕЛ

- ЕСУМ Етимологічний словник української мови : [в 7 т. / за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Наук. думка, 1982–1988. – Т. 1–5.
- КП Абрамович Д. І. Києво-Печерський патерик. Репринтне видання. – К. : Час, 1991. – 280 с.
- ЛГВ Галицько-Волинський літопис // Полное собрание русских летописей. Ипатьевская летопись. – М. : Изд-во восточной литературы, 1962. – Т. II. – С. 715–938.
- ЛК Київський літопис // Полное собрание русских летописей. Т. 2: Ипатьевская летопись. – М. : Изд-во восточной литературы, 1962. – С. 284–708.
- МП «Поученіє» Володимира Мономаха, поч. XII ст. // Полное собрание русских летописей. Лаврентьевская летопись и Суздальская летопись по академическому списку. – М. : Изд-во восточной лит-ры, 1962. – Т. –1. – С. 240–252.
- ПВЛ Повість временних літ за Лаврентіївським списком // Полное собрание русских летописей. Т. 1: Лаврентьевская и Суздальская летописи по академическому списку. – М. : Изд-во восточной литературы, 1962.
- СДЯ Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.) / Гл. ред. Р. И. Аванесов. – М. : Русский язык, 1988–2008. – Т. 1–7.
- СлРЯ Словарь русского языка XI–XVII вв. – М. : Наука, 1975–2008. – Вып. 1–28.
- Ср Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка. – СПб, 1843–1912. – Т. 1–3.
- Ф Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: В 4-х т. / Пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева. – 4-е изд., стер. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2003.

- ХА Истринь В.М. Книги временных и образных Георгия Мниха. Хроника Георгия Амартола в древнем славяно-русском переводе. Текст, исследование и словарь. – Петроград, 1920. – Т.1. Текст.
- ХД Житие и хождение Даниила Русьских земли игумена // Памятники литературы Древней Руси. XII век / Вступит. статья Д.С. Лихачева; Сост. и общая редакция А.А. Дмитриева и Д.С. Лихачева. – М.: Худ. лит., 1980. – С. 24–115.

УДК 811.161.1:81'322.4(477.64)

СМС-КОММУНИКАЦИЯ КАК РАЗНОВИДНОСТЬ «ЕСТЕСТВЕННОЙ» ПИСЬМЕННОЙ РУССКОЙ РЕЧИ (НА МАТЕРИАЛЕ СООБЩЕНИЙ ЗАПОРОЖСКИХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ СМС-СЕРВИСА)

Тесленко О.А., аспирант

Запорожский национальный университет

Статья посвящена лингвистическому анализу русскоязычной смс-коммуникации. Анализируются некоторые лексические особенности русскоязычных смс-сообщений запорожских пользователей смс-сервиса. Особое внимание в статье уделяется проблеме лингвистического статуса смс-переписки как новой формы коммуникации.

Ключевые слова: смс-коммуникация, смс-сообщение, парадигма форм речи, «естественная» письменная речь, «естественная» устная речь, «искусственная» письменная речь, «искусственная» устная речь.

Тесленко О.О. СМС-КОМУНІКАЦІЯ ЯК РІЗНОВИД «ПРИРОДНОГО» ПИСЬМОВОГО РОСІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІДОМЛЕНЬ ЗАПОРІЗЬКИХ КОРИСТУВАЧІВ СМС-СЕРВІСУ) / Запорізький національний університет, Україна.

Статтю присвячено лінгвістичному аналізу російськомовної смс-комунікації. Аналізуються деякі лексичні особливості російськомовних смс-повідомлень запорізьких користувачів смс-сервісу. Особливу увагу приділено проблемі лінгвістичного статусу смс-листування як нової форми комунікації.

Ключові слова: смс-комунікація, смс-повідомлення, парадигма форм мовлення, «природне» письмове мовлення, «природне» усне мовлення, «штучне» письмове мовлення, «штучне» усне мовлення.

Teslenko O.O. SMS-COMMUNICATION AS A GENRE OF "NATURAL" WRITTEN RUSSIAN SPEECH (BASED ON SMS-MESSAGES OF ZAPOROZHIIY'S SMS-SERVICE USERS) / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is devoted to the linguistic analysis of Russian-language SMS communication. Analyzes the lexical level of SMS messages. Special attention is paid to the problem of linguistic status of SMS correspondence as a new form of communication.

Key words: sms-communication, text message, the paradigm forms of speech, "natural" writing, "natural" speaking, "artificial" writing, "artificial" spoken word.

Современный этап развития лингвистики характеризуется повышенным вниманием исследователей к особенностям функционирования языка в новом коммуникативном пространстве – электронном. Особое внимание уделяется вопросу о лингвистическом статусе речи, функционирующей в этой новой коммуникативной среде.

Лингвистами собран значительный корпус фактических данных (текстов Интернет- и смс-сообщений). Ведётся активная работа по описанию лингвистических особенностей этих текстов. При этом исследователи отмечают, что с лингвистической точки зрения тексты Интернет- и смс-сообщений радикально отличаются от традиционных письменно-печатных текстов (художественных, научных, публицистических, официально-деловых). Тексты Интернет- и смс-коммуникации, хотя и имеют графическую печатную основу, характеризуются наличием большого числа явлений, свойственных живой повседневной устной речи.

В связи со своеобразием текстов Интернет- и смс-сообщений лингвисты поставили перед собой задачу определить лингвистический статус Интернет- и смс-речи. Тексты Интернет- и смс-сообщений являются результатами определённой речевой деятельности, и поэтому их необходимо вписать в общую систему, определить их место среди других существующих типов текстов. Учитывая главные характеристики Интернет- и смс-речи (т.е. печатную основу и наличие языковых явлений, присущих устному повседневному общению), исследователи определили лингвистический статус этой речи следующим образом: *Интернет- и смс-речь – это гибридная «устно-письменная» речь*. Приведём цитаты из работ, в которых отображён взгляд на новое явление большинства лингвистов, занимающихся данной проблемой: «Чат трудно вписать в дихотомию устности-письменности, он объединяет в себе признаки обоих концептов,